

De kostendelersnorm is een van de ingrijpende wijzigingen die de Participatiewet met zich meebrengt. Door deze norm krijgen meerderjarige uitkeringsgerechtigden een lagere uitkering, als zij hun hoofdverblijf hebben in één woning. Zij kunnen immers kosten met elkaar delen. Er zijn wel een aantal uitzonderingen, zoals ook duidelijk werd in recente uitspraken van voorzieningenrechters.¹

DOOR Ingeborg Lunenburg

Kostendelersnorm

In strijd met internationale regels?

En uitspraak springt in het oog.² Waar gaat die uitspraak over? Door het toepassen van de kostendelersnorm ontvangt belanghebbende een lagere uitkering dan in de WWB gold. Hij heeft een partner en uit hun relatie is een kind geboren dat door hem is erkend. Zijn partner en het kind verblijven niet rechtmatig in Nederland; voor haar is er om die reden geen recht op bijstand. In bijstand technische zin is zij een niet-rechthebbende partner. Voor het recht op bijstand merkt de gemeente belanghebbende aan als een alleenstaande.³ Dat is niet anders ten opzichte van de WWB.

We blijven nog even bij de WWB. Alleenstaande (ouders) hadden, naast een wettelijke basisnorm,⁴ recht op maximaal twintig procent toeslag van het wettelijk minimum loon als zij geen kosten met andere meerderjarige personen konden delen. Een alleenstaande (ouder) met een niet-rechthebbende partner is geen echte alleenstaande (ouder), hij wordt aangemerkt als een gehuwde. En voor gehuwden bestond geen recht op de hier bedoelde toeslag. Om te zorgen dat degene niet in een nadeligere positie komt dan een alleenstaande (ouder) met

twintig procent toeslag, is de gemeente verplicht de algemene bijstand afwijkend vast te stellen als iemands individuele omstandigheden daartoe aanleiding geven.⁵ Dat gebeurde met toepassing van artikel 18 lid 1 WWB. Een niet-rechthebbende partner die niet over middelen beschikt, kan zo'n omstandigheid zijn. In deze zaak verstrekt de gemeente onder de WWB aan de belanghebbende een twintig procent toeslag bovenop de basisnorm.⁶ Omdat de Participatiewet voor hem gaat gelden past het college de kostendelersnorm toe. Dat leidt er de facto toe dat twintig procent minder bijstand wordt verleend. De uitkomst van de formule is dat belanghebbende vijftig procent van de gehuwdennorm aan bijstand krijgt toegewezen. Daartegen komt belanghebbende in bezwaar. En vervolgens verzoekt hij de voorzieningenrechter om te zorgen dat hij, totdat de gemeente heeft beslist op zijn bezwaar, zijn oude bijstandsuitkering (qua hoogte) blijft behouden. Aan dat verzoek wordt gehoor gegeven.

Kindgebonden

Hoe zit het in de Participatiewet? Als eerste is de verhoging van de wettelijke

basisnorm met een toeslag vervallen. Daarvoor is het volgende in de plaats gekomen. Alleenstaanden én alleenstaande ouders krijgen een gelijke wettelijke basisnorm van zeventig procent van de gehuwdennorm. Voor alleenstaande ouders geldt een verhoging van het kindgebonden budget waarmee het vervallen van de twintig procent toeslag bijna geheel wordt gecompenseerd. Daarnaast is zoals gezegd de kostendelersnorm ingevoerd. Die is niet van toepassing voor de gehuwde die alleen met diens partner in dezelfde woning zijn hoofdverblijf heeft, tenzij het gaat om een niet-rechthebbende partner. Deze bepaling is dwingend rechtelijk voorgescreven. Bedenk daarbij ook dat iemand met een niet rechtmatig in Nederland verblijvende partner geen recht heeft op huurtoeslag, zorgtoeslag en eventueel (verhoging van het) kindgebonden budget van de Belastingdienst Toeslagen. Biedt de bijzondere bijstand een oplossing? Volgens de Centrale Raad van Beroep (CRvB) is dat niet toegestaan.⁷ Het niet toekennen van de toeslagen door de Belastingdienst is namelijk een bewuste keuze van de wetgever (wat daar overigens ook van zij). Om die reden

staat het verlenen van de bijzondere bijstand daar aan in de weg, tenzij er zeer dringende redenen zijn.⁸

Hogerop

Artikel 18 lid 1 WWB is ongewijzigd gebleven in de Participatiewet. Dat roept de vraag op of de gemeente dat artikel wel kan (mag) toepassen omdat de wet voorschrijft hoe moet worden omgegaan in voorkomende gevallen: pas de kostendelersnorm toe. Mag dat niet, dan moeten we het ‘hogerop’ zoeken. Hogere wetgeving heeft immers voorrang. Is zo’n bepaling in strijd met internationale regels zoals het Verdrag van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)? Die vraag heeft de belanghebbende ook voorgelegd aan de rechtbank. Hij stelt daarbij dat hij in feite voor de keuze wordt gesteld om hetzij het gezinsleven te beëindigen, hetzij in grote financiële problemen te komen. Hij kan namelijk, na toepassing van de kostendelersnorm, van zijn uitkering niet eens zijn huur betalen. De voorzieningenrechter schorst, zoals gezegd, de toepassing van de kostendelersnorm. De meervoudige kamer van de rechtbank beantwoordt op 8 oktober de inhoudelijke vraag of de Participatiewet op dit punt in strijd is met internationale rechtsregels. ■

Ingeborg Lunenburg is zelfstandig opleider, auteur en adviseur. www.ingeborglunenburg.nl en www.uitvoeringwmo2015.nl

Noten

1. RBOBR:2015:2615, RBDHA:2015:9159, RBROT:2015:5328, RBAMS:2015:5503 en RBAMS:2015:5405.
2. RBAMS:2015:5405.
3. art. 24 PW, ongewijzigd ten opzichte van de WWB. Omdat belanghebbende een eigen kind heeft (ongeacht de verblijfstitel) zou hij een alleenstaande ouder zijn.
4. alleenstaande 50% en alleenstaande ouder 70% van de gehuwdennorm.
5. artikel 18 lid 1 WWB is ongewijzigd gebleven in de Participatiewet (RBARN:2005:AS2620).
6. in de uitspraak RBAMS:2015:5405 staat dat het een woontoeslag betreft.
7. art. 15 PW, zie CRVB:2015:340 en CRVB:2011:BT1740.
8. een situatie van levensbedreigende aard of die blijvend ernstig psychisch of lichamelijk letsel of invaliditeit tot gevolg kan hebben als bedoeld in art. 16 PW (ongewijzigd gebleven).